

dnr 512-2972-2022

februari 2025

Dokumentation från Bråbygden SE0330233 inom projektet LIFE RestoRED

LIFE19/NAT/SE/000172

Åtgärder i projektet

Bråbygdens natura2000-område består av marker kring flera av alla byarna i Bråbygden. Ett område som domineras av småbrutet odlingslandskap med många hagmarker. I projektet ingår hagmarker vid tre olika byar; Brånäs, Fallebo och Stora Bråbo. Varje by redovisas som ett delområde.

I de hagmarker som ska restaureras har vuxit igen av framför allt lövsly, gran och björk. Vid Stora Bråbo saknades dessutom betesdjur. Vidkroniga ekar, hamlingsträd och andra värdefulla naturvårdsträd har röjts fram vid restaureringarna. Generellt sparas blommande träd och buskar för att få rik bkomning till pollinatörer. Hela stammar utan toppar och rishögar lämnas kvar i markerna för att få boplatser till pollinatörer. Äldre hamlingsträd har återhamlats och yngre träd nyhamlas. Nya stängsel sätts upp för att få bort äldre taggträdar och där betesdjur har saknats.

Byn Fallebo – delområde 1

Under 2022 genomfördes den första huggningen i marken vid Källan. Området stängslades under tidig vår 2023 och betesdjur betade en säsong. Därefter blev en andra huggning och röjning under hösten 2023. Marken har en areal om ca 3 ha.

Foto. Utskotning av röjningsmaterial

Foto. Låg manuell ringbarkning av björk, i närheten har en liggande stam av björk sparats. Båda insatserna har gjorts för att skap mer död ved.

Före och efter åtgärd

Foto. Före manuell huggning av björk och gran.

Foto. Efter manuell huggning av björk och gran. Ek och buskar har sparats och det gamla odlingsröset har röjts fram.

Anordningar

Stängsel har satts upp i Fallebo.

Foto. Stängselstolpe med repgrind.

Foto. Uppsatt elstängsel utmed grusvägen.

Byn Brånäs – delområde 2

Det är en handfull markägare i denna by som berörs av restaureringarna inom projektet. Fastigheterna är långsmala till formen och flera djurhållares betesdjur sambetar. Inledningsvis fördes diskussioner om var stängslen skulle sättas för att allt ska fungera bra för alla framöver. Äldre taggtråd samlades in och togs bort från markerna. Restaureringarna delades upp i flera etapper utifrån vilken markägare som berördes. Markerna var igenväxta till följd av planterad gran och för låg betesintensitet. Totalt skulle ca 5,5 ha restaureras. I hagmarkerna finns ett stort antal äldre hamlade lindar och dessa har återhamlas, drygt 50 st och ca tio yngre lindar har valts ut för nyhamling. De få äldre hamlade askarnan som finns här lämnades utan åtgärd. Hamlingen utfördes i två omgångar under 2023, samtidig veteraniserades utvalda ekar och högstubbar skapades av arborister.

Under hösten 2023 genomfördes manuell huggning och röjning på fastigheten Brånäs 1:17. Här finns många hamlade lindarna som växer uppe i odlingsörsena. Det var främst björk, tall och hassel som röjdes bort. Äldre aspar blev till högstubbar eller veteraniserades. Stammar av ek lämnades kvar samt en del rishögar av hassel.

Foto. Ett av nötkreaturen som betar markerna i Brånäs.

Under sensommaren och hösten 2024 fortsätter restaureringshuggningarna på de andra två fastigheterna som berörs av projektet. Vid Brånäs 1:18 deltog markägaren vid nedtagningen av gran och utförde även utkörningen av röjningsmaterialet. I denna del hagmarken fanns flera fina ekar som har friställts.

Foto. Friställd ek utmed brukningsvägen som också nyttjas som vandringsled. Intill även en återhamlad lind.

När alla huggningarna var klara genomfördes en fältvandring den 8 november med markägare, entreprenörer, djurhållare och länsstyrelse för att beskåda resultatet och prata om bete framöver. Givetvis även fika med kaffebröd!

Foto. Markägare, entreprenörer och djurhållare på gårdsplanen. Kaffet och fikabröd väntar!

Före och efter åtgärd

Foto. Förebild - vid restaureringen friställdes vidkroniga ekar.

Foto. Efter åtgärd är den vidkroniga eken från från träd som växer upp i kronan.

Foto. Förebild – marken har igenväxt med gran, asp och björk.

Foto. Efterbild från samma plats. Marken har öppnats upp betydligt.

Foto. Förebild på odlingsröse med äldre hamlade lindar som har behov av återhamling..

Foto. Efterbild på de återhamlade lindarna.

Foto. Före huggningen. Marken är igenvuxen med framför allt yngre gran. Bland dessa ses äldre hamlade lindar som har svårt att överleva pga för lite solljus.

Foto. Efterbild. Granen har tagits bort och linden har återhamlats.

Foto. Efter borttagandet av gran blir ekarna friställda och får möjlighet att växa till sig.

Foto. Ute i betesmarken på delar som tidigare har odlats, har floran har numera flera hävdgynnade arter.

Foto. I markerna hittas spindelört, en rödlistad art typisk för östra Småland.

Foto. Vid restaureringarna veteraniserades flera ekar för att träden snabbare ska utveckla håligheter som annars uppträder när träden är ca 200 år. Hålbildning med mulm, en struktur som gynnar många sällsynta arter.

Byns marker angränsar till sjön Stor-Brå och på halvön Ånäset ligger en ekbacke som ingår i projektet. Under hösten 20224 har manuell huggning gjorts. Stor andel asp som vuxit upp på de tidigare odlade ytorna har avvecklats och ekar har friställts. Många av dessa ekar som trängdes kapades till högstubbar för att få stående död ved.

Foto. Före huggningen växte det gott om asp på de tidigare odlade ytorna.

Foto. Efterbild från samma plats. Trädsiktet har glesats ut vid restaureringen, ekar har friställts och många högstubbar har skapats.

Foto. För att få stor andel död ved kvar i marken, skapades många högstubbar och även ringbarkning av träd som växte för nära en vidkronig ek. Elimineras mekaniska skador ökar ekens livslängd.

Foto. Även hasselbuskar högkapades för att behålla mykorrhizan och andra arter knutna till ek, hassel i stenrika miljöer. Dessa tre faktorer gynnar oftast svampfloran.

Foto. På en av ekarna ute på Ånäset noterades oxtunga.

Foto. Arborister kapar höga högstubbar av asp för att skapa stående död ved.

Foto. Ringbarkade tallar för att skapa mer dö stående ved.

Anordningar

Inför betesäsongen 2024 plockades äldre stängsel bort och nytt elstängsel på handslagna enestolpar kom upp i längs delar i fastighetsgränserna enligt vår överenskommelse. Totalt sattes 750 m upp. Se bilder under anordningar. Genom markerna löper också en fägata som är en del av vandringsleden i Bråbygden. Vid början av fägatan satte markägaren trögärdesgård och projektet bidrog med material. Ny grind kom också på plats.

Foto. Handslagna enestolpar på två eltrådar från gården ned till sjön Lilla Risingen.

Foto före. Brukningsvägen som också är en vandringsled, med det äldre stängslet.

Foto. Trägårdesgård omgärdar brukningsvägen. Ny grind för folk respektive boskap och traktor.

Byn Stora Bråbo – delområde 3.

En större hagmark om ca 9 ha restaurerades inom projektet. Marken har saknat beteshävd en längre tid och var igenvuxen av främst klen lövsly i de öppna ytorna men också stor andel björk och gran. Under vårvintern 2023 slyröjdes de tidigare öppna ytorna. Manuell huggning genomfördes augusti till oktober 2023 med tillhörande utkörning av virke och röjningsmaterial. Utkörningen gjordes med traktor och vagn. Arborister återhamlade de äldre hamlade lindarna och veteraniserade utvalda ekar. När huggningen var slutförd stängslades marken och nötkreatur kom på bete.

Foto. Tidigare öppna delar av hagmarken var igenvuxen av lövsly. Den hamlade lindan har inte återhamlats på många år och fått grova grenar.

Foto. Stor mängd björk togs ned i samband med restaureringshuggningen.

Foto. Restaureringen utfördes med manuell huggning.

Foto. En hel del tall huggs också.

Foto. Utkörning med traktor och vagn. I denna mark var det trångt mellan träd och alla odlingsrösen. Utskotning utfördes under sommaren 2023 och inga körskador uppstod.

Före och efter åtgärd

Foto. Före åtgärd - igenväxning av lövsly och granar. Här ses ett av alla äldre hamlingsträd som inte hamlats på länge.

Foto. Efter restaureringen har granar huggits bort och lövsly har röjts bort. Den äldre hamlade linden är återhamlad.

Foto. Före åtgärden växte stort andel björkar i marken förutom fullt med klen lövsly.

Foto. Efter åtgärden. Trädsiktet har glesats ut kraftigt. Flera stammar har lämnats som död ved. Hasselbuskar har lämnats vid markbunden sten.

Foto. Före åtgärd en hamla lind. I denna naturbetesmark fanns gott hamlade lindar vid odlingsrösen.

Foto. Efter åtgärd. Linden har återhamlats. I denna naturbetesmark fanns gott hamlade lindar vid odlingsrösen.

Anordningar

Tretrådigt elstängsel har satts upp i Stora Bråbo. Vässade enestolpar har använts som hägnadsmaterial för att enestavar stämmer väl överens med det omgivande odlingslandskapet där trögärdesgårdar dominerar som hägnad. Äldre taggtråd samlades in och fördes bort från marken.

Foto. Vässade enestolpar väntar på att monteras.

Foto . Med fyrhjuling var det lättare att följa den äldre stängseldragningen när det handslagna elstängslet sattes.

Foto. En del stolpar monterades med järn på markbunden sten för att få till ett bra stängsel.

Foto. Repgrindar monterades.

Foto. Under april 2024 sattes ytterligare ca 325 m elhågn upp vid den södra gränsen för att det skulle fungera bättre mot angränsande granne.

För att gynna pollinatörer särskilt och öka markens andel blommande blommor sattes ett tillfälligt elhågn upp mellan maj till och med juli. Detta ska sättas upp årligt. (C4 action)

Foto. Tillfälligt två trådigt elhågn för att öka markens blommning, ett sätt att gynna pollinatörer.

Foto. I markerna finns fortfarande en del hävdgynnad flora kvar. Den kommer att gynnas av restaureringen. Här ses jungfrulin inom den tillfälligt avhågnade ytan.

Foto. I juni 2024 besöktes marken efter att djuren betat i marken under sommaren och i slutet av hösten 2023. Det är roligt att det är åter nötkreatur i den här fina betesmarken.

Foto. Nattviol sågs blomma i marken juni 2024.

Foto. Gott om natt och dag tillsammans med rödklöver.

Foto. Vid samma besök påträffades ekoxe.

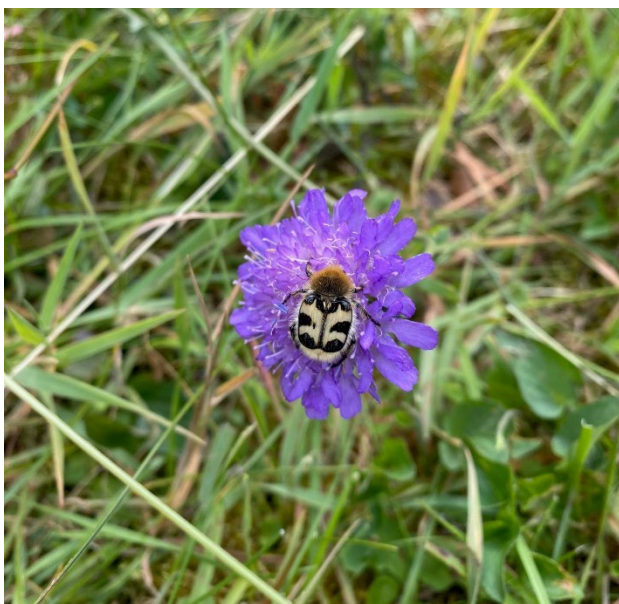

Foto. Och humlebagge.

LIFE-programmet

Den här rapporten har producerats med stöd av Europeiska kommissionens LIFE-program.

Ståndpunkter och faktainnehåll representerar projektet LIFE RestoRED och representerar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens eller byrån CINEAs uppfattning eller ståndpunkt.

Läs mer om LIFE-programmet på EU-kommissionens webbplats : <https://ec.europa.eu/easme/en/life>